

Numerička matematika

Tema: Rješavanje nelinearnih jednažbi

7. 12. 2020.

- f realna neprekidna funkcija definirana na zatvorenom intervalu $[a, b]$. Svaki kompleksni broj ξ koji je rješenje jednažbe

$$f(x) = 0,$$

nazivamo nultočkom funkcije f

- traženje realnog rješenja jednažbe svodi se na dva koraka:
  1. separirati interval I u kome funkcija ima nultočku,
  2. nekom iterativnom metodom odrediti aproksimaciju nultočke ξ s unaprijed zadanom točnošću.

Zadatak 1.

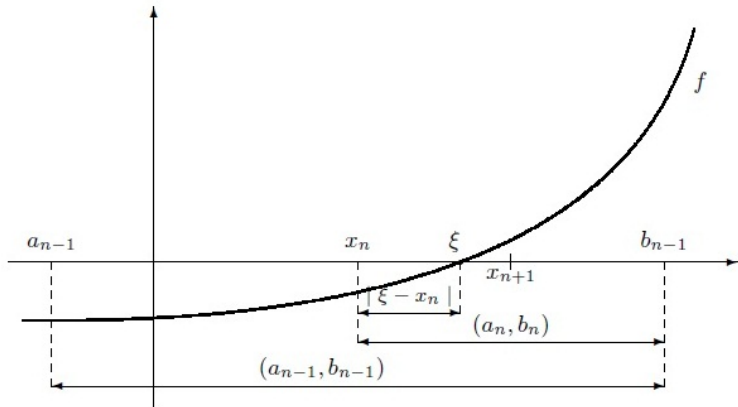
Separirajte intervale u kojima se nalaze nultočke funkcije

$$f(x) = x^3 - 3x - 1.$$

Metoda bisekcije

- $a_0 = a, b_0 = b$
- definiramo niz segmenata $[a_1, b_1] \supset [a_2, b_2] \supset [a_3, b_3] \supset \dots$ koji sadrži korijen jednažbe $f(x) = 0$

$$x_n = \frac{1}{2}(a_{n-1} + b_{n-1})$$

- ako je $f(a_{n-1}) \cdot f(x_n) < 0$, tada je

$$a_n = a_{n-1} \quad \& \quad b_n = x_n$$

inače

$$a_n = x_n \quad \& \quad b_n = b_{n-1}$$

- linearna brzina konvergencije

$$|\xi - x_{n+1}| \leq \frac{1}{2} |\xi - x_n|$$

pri čemu vrijedi

$$|\xi - x_n| \leq \frac{1}{2} |b_{n-1} - a_{n-1}|$$

Zadatak 2.

Metodom bisekcije odredite pozitivnu nultočku funkcije

$$f(x) = x^3 - 3x - 1 \text{ uz točnost } \varepsilon = 0.05.$$

Zadatak 3. (za vježbu)

Metodom bisekcije odredite nultočku funkcije $f(x) = 2x - \ln x - 4$ uz točnost $\varepsilon = 0.05$ (za početni segment uzmite $[2, 2.5]$). (Rješenje:

$$x_{\text{approx}} = 2.46975)$$

Zadatak 2.

Metodom bisekcije odredite pozitivnu nultočku funkcije

$$f(x) = x^3 - 3x - 1 \text{ uz točnost } \varepsilon = 0.05.$$

Zadatak 3. (za vježbu)

Metodom bisekcije odredite nultočku funkcije $f(x) = 2x - \ln x - 4$ uz točnost $\varepsilon = 0.05$ (za početni segment uzmite $[2, 2.5]$). (Rješenje:

$$x_{\text{aprox}} = 2.46975)$$

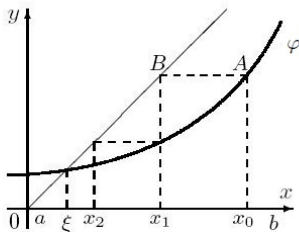

Metoda jednostavnih iteracija

- jednažbu $f(x) = 0$ možemo napisati u obliku

$$x = \varphi(x),$$

gdje za funkciju φ obično postoji više izbora.

- definiramo niz aproksimacija

$$x_0, x_1 = \varphi(x_0), x_2 = \varphi(x_1), x_3 = \varphi(x_2), \dots, x_n = \varphi(x_{n-1}), \dots$$

Neka je $\varphi : I = [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ neprekidno derivabilna funkcija za koju vrijedi:

- (i) $\varphi(x) \in I$ za svaki $x \in I$,
- (ii) $\exists q \in \langle 0, 1 \rangle$, takav da je $|\varphi'(x)| \leq q$ za svaki $x \in \langle a, b \rangle$.

Tada postoji jedinstveni $\xi \in I$ takav da bude $\varphi(\xi) = \xi$. Osim toga, za proizvoljni $x_0 \in I$, niz definiran s

$$x_n = \varphi(x_{n-1}), \quad n = 1, 2, \dots$$

konvergira prema ξ i vrijede ovakve ocjene pogreške aproksimacije

$$|\xi - x_n| \leq \frac{q^n}{1 - q} |x_1 - x_0|,$$

$$|\xi - x_n| \leq \frac{q}{1 - q} |x_n - x_{n-1}|.$$

Metoda ima linearnu brzinu konvergencije, tj. vrijedi

$$|\xi - x_{n+1}| \leq q|\xi - x_n|.$$

Zadatak 1.

Metodom jednostavnih iteracija riješite jednažbu $x^3 - x - 1 = 0$ uz točnost $\varepsilon = 0.0005$.

Zadatak 2.

Funkcija $f(x) = x + \ln x$ ima jednostruku realnu nultočku ξ na intervalu $[0.1, 1]$. Koji od navedenih iterativnih procesa konvergira prema ξ ?

- (a) $x_{n+1} = -\ln x_n$;
- (b) $x_{n+1} = e^{-x_n}$;
- (c) $x_{n+1} = \frac{1}{2}(x_n + e^{-x_n})$.

Zadatak 3.

Metodom jednostavnih iteracija odredite po apsolutnoj vrijednosti veće rješenje jednažbe $2x - \log x - 7 = 0$ uz točnost $\varepsilon = 0.0001$.

Zadatak 1.

Metodom jednostavnih iteracija riješite jednačbu $x^3 - x - 1 = 0$ uz tačnost $\varepsilon = 0.0005$.

Zadatak 2.

Funkcija $f(x) = x + \ln x$ ima jednostruku realnu nultočku ξ na intervalu $[0.1, 1]$. Koji od navedenih iterativnih procesa konvergira prema ξ ?

- (a) $x_{n+1} = -\ln x_n$;
- (b) $x_{n+1} = e^{-x_n}$;
- (c) $x_{n+1} = \frac{1}{2}(x_n + e^{-x_n})$.

Zadatak 3.

Metodom jednostavnih iteracija odredite po apsolutnoj vrijednosti veće rješenje jednačbe $2x - \log x - 7 = 0$ uz tačnost $\varepsilon = 0.0001$.

Zadatak 1.

Metodom jednostavnih iteracija riješite jednadžbu $x^3 - x - 1 = 0$ uz točnost $\varepsilon = 0.0005$.

Zadatak 2.

Funkcija $f(x) = x + \ln x$ ima jednostruku realnu nultočku ξ na intervalu $[0.1, 1]$. Koji od navedenih iterativnih procesa konvergira prema ξ ?

- (a) $x_{n+1} = -\ln x_n$;
- (b) $x_{n+1} = e^{-x_n}$;
- (c) $x_{n+1} = \frac{1}{2}(x_n + e^{-x_n})$.

Zadatak 3.

Metodom jednostavnih iteracija odredite po apsolutnoj vrijednosti veće rješenje jednadžbe $2x - \log x - 7 = 0$ uz točnost $\varepsilon = 0.0001$.

